

ECONOMIC SANCTIONS - A TOOL OF INTERNATIONAL DIPLOMACY SANȚIUNILE ECONOMICE - INSTRUMENT AL DIPLOMAȚIEI INTERNAȚIONALE

PLĂMĂDEALĂ Olivia, studentă, Specialitatea: EMREI

Academia de Studii Economice a Moldovei

Republica Moldova, or. Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni, 61

e-mail: plamadeala.olivia@ase.md

Abstract: *The purpose of this research is to represent economic sanctions as one of the most efficient, diplomatic solutions for negotiating conflicts between countries. The proof of this fact reveals with risk's minimization to begin an armed conflict or to use different military weapons for tackling a conflict. Research objectives are based on terminology's explanation, types of sanctions enumeration and an impact analyze that sanctions can have on society, economy, or international relations. The paper also includes a Case Study that explains the process of US's application of sanctions on Iran and its consequences. Also, the research ends with a relevant conclusion regarding the importance of economic sanctions in dealing with different problems in a diplomatic and democratic way.*

Key words: *sanctions, trade, economic flows, diplomacy, international relations*

JEL CLASSIFICATION: F:13, F: 51, F: 60

INTRODUCERE

Odată cu extinderea procesului de Globalizare circuitul fluxurilor de diferite genuri a devenit mai abundent. Astfel, dinamica transmiterii a informației, finanțelor sau a bunurilor și serviciilor este mult mai frecventă. Cu toate acestea, este vital nu doar de mărit cantitatea circulației fluxurilor economice, dar și de exercitat acest proces potrivit tuturor standardelor etice și de securitate la nivel internațional.

Unele din cele mai predominante fluxuri sunt acele comerciale, precum bunurile sau serviciile. Procesul de regulamentare al acestui gen de fluxuri a fost intensificat mai ales în anii cincizeci ai secolului trecut, cu apariția acordurilor GATT și GATS, ajungând la apogeul sau odată cu apariția Organizației Mondiale a Comerțului.

În prezent pentru a controla comerțul internațional statele lumii folosesc diverse instrumente de ordin tarifar și netarifar, conducându-se după acordurile semnate în cadrul OMC sau de satisfacerea propriilor nevoi, însă în mod etic și democratic. Unele din cele mai frecvent utilizate instrumente de regulamentare ale relațiilor comerciale au devenit sancțiunile, care pot fi impuse unui anumit stat sau unui grup de state. Este cert faptul că cel mai rapid rezultat al sancțiunilor poate fi simțit la un nivel înalt de aplicare a acestora, ele reprezentând un instrument de durată.

Conducându-ne de actualitatea temei ne-am propus drept obiective următoarele:

- Definirea semnificației sancțiunilor;
- Enumerarea și caracterizarea sancțiunilor;
- Analiza impactului impunerii sancțiunilor asupra unui stat.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

În ultimele decenii numărul statelor care participă în construirea relațiilor comerciale internaționale a devenit mult mai mare. Aderarea acestora în rândul OMC impune fiecărui membru un plan de bună conduită. Este cert faptul că precum un stat trebuie să respecte drepturile altor state, atât și celelalte state, membri ai OMC, sunt datori să îi respecte libertățile primului stat.

Astfel, OMC este organul multilateral care pune în aplicare măsurile de liberalizare a comerțului cu mărfuri, servicii, și drepturi de proprietate intelectuală, de desfășurarea de noi runde de negocieri pentru extinderea liberalizării a comerțului cu produse agricole, industriale și cu servicii, precum și de supraveghere multilaterală a punerii în aplicare a prevederilor referitoare la regulile, disciplinele și practicile de comerț stabilite.

„Sancțiunile economice sunt definite în dicționarul de economie, în general, ca „măsuri economice prohibitive aplicate de comunitatea internațională asupra exportului și/sau importului de bunuri materiale, servicii, resurse etc. către sau dintr-o anumită țară.

Tipurile de sancțiuni variază de la restricții personale până la interzicerea aproape totală a comerțului internațional cu una sau mai multe țări, putând fi extinse chiar și asupra restrîngerii unor drepturi legale cum ar fi protejarea mărcilor și a altor elemente de proprietate intelectuală. Uneori sancțiunile pot fi incluse ca o parte a unor măsuri protecționiste reprezentînd comportamente destinate să crească averea fără a se crea avere, cele mai faimoase cazuri fiind tentativele de forțare a autorităților unei țări către acțiuni politice dezirabile.

„Tipurile de sancțiuni utilizate la nivel internațional de către ONU, UE și OSCE sunt:

1. economice (restricții la import, export, investiții, embargouri privind armele),
2. financiare (înghețarea fondurilor și a celorlalte resurse economice),
3. restricții de călătorie, restricții de transport (rutier, aerian, maritim),
4. sancțiuni culturale,
5. sancțiuni sportive,
6. sancțiuni diplomatice.”[1]

Cele mai cunoscute forme de sancțiuni și măsuri de ordin economic bazate pe constrângere:

- „Boicot – refuzul parțial sau total de participare a unei/unor țări sau agenți economici la tranzacțiile bilaterale de piață.
- Blocadă – izolarea totală sau parțială a statului țintă pentru a-i submina la maximum potențialul economic, lipsindu-l de posibilitatea de a avea relații comerciale cu state neutre.
- Embargo – ruperea relațiilor comerciale, prin interzicerea importurilor și exporturilor, precum și reținerea.
- Retorsiune – constă în măsurile luate de către un stat, în vederea constrîngerii altui stat să pună capăt actelor sale neprietenești, contrare uzanțelor internaționale.” [2]

O altă organizație de rang internațional în sarcina căreia intră și regularizarea comerțului internațional este Consiliul European, fondat în anul 1949, după prăbușirea vechiului regim.

„În prezent, există două modele teoretice principale care ghidează punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare în majoritatea statelor membre ale Consiliului European: „ce funcționează” și „renunțarea la conduita infracțională”. Ambele modele beneficiază de o susținere solidă din partea diferitor recomandări ale Consiliului European, în special, din partea Regulilor de Probațiune ale Consiliului European.”[3]

Standardele Consiliului European și instrumentele conexe sunt clare în ceea ce privește faptul că punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare trebuie să fie reglementate prin lege, fiind executate de autoritățile definite de lege. Principiile relevante sunt stabilite pe scară largă în cadrul RESMC. Conform acestora s-a stabilit că regulile privind tipurile, durata și modalitățile de punere în

aplicare a sancțiunilor sunt reglementate prin lege, iar condițiile și obligațiile asociate sancțiunilor sunt definite prin dispoziții clare și explicite, precum și cadrul nerespectării acestora.

A fost remarcat, de asemenea, de-a lungul anilor, o serie de factori diferiți care au fost importanți pentru succesul sau eșecul sancțiunilor. Țările cu sisteme multi-partide funcționale, de exemplu, și-au schimbat comportamentul ca răspuns la sancțiuni mult mai frecvent decât cele autoritare.

Evoluția punerii în aplicare a sancțiunilor s-a dovedit a fi strâns legată de politica statului, relațiile diplomatice și interesele electorale, în unele cazuri. Cu toate acestea, sancțiunile au devenit unul dintre cele mai logice instrumente diplomatice în cazurile de conflict între state, prevenind aplicarea forțelor armate.

Sancțiunile economice internaționale sunt aplicate contemporan într-o gamă largă de situații, nu numai în cele privind pacea sau ruperea acesteia. „Aceste situații sunt o expresie a schimbărilor care au loc pe arena internațională mai recent, care implică:

- Consecințe politice ale circumstanțelor obținerii independenței de către fostele colonii, de obicei bogate în resurse naturale sau strategice; aceste consecințe se exprimă în principal în lupte interne, dictatură și încălcare deschisă a drepturilor omului ale populației;
- Răspândirea acțiunilor teroriste, a căror cauză reală nu a fost încă studiată profund și înțeleasă ca o „ciocnire a civilizațiilor
- Interese geopolitice. Sancțiunile economice sunt adesea aplicate ca instrumente ale obiectivelor politice împotriva țărilor țintă.”[4]

Sancțiunile au fost un obiect de preocupare constant, având în vedere în principal costurile sociale suportate, mai ales atunci când sancțiunile economice sunt completate de restricții diplomatice sau acțiuni militare de amploare majoră sau minoră.

Necesitatea sancțiunilor economice este una majoră, întrucât rolul acestora în combaterea nerespectării cadrului legislativ pe arena internațională este unul major. Sancțiunile devin tot mai des o soluționare diplomatică a problemelor globale, evitând necesitatea utilizării armelor de război. Sunt cunoscute multiple cazuri ale utilizării acestora pentru combaterea diferitor probleme dintre state. În cazurile de importanță internațională sunt folosite aproape toate tipurile de sancțiuni, adesea aplicându-se pe termen îndelungat.

Unul dintre cele mai de amploare cazuri ale aplicării sancțiunilor este cel al Iranului. Problematika acestui caz devine de importanță internațională datorită interesului sporit al Iranului pentru crearea armamentului nuclear și a pericolului social reprezentat de acest gen de muniții.

Interesul Iranului pentru tehnologie nucleară datează din anii 1950, când șahul Reza Pahlavi a început să primească sprijin de la Statele Unite ale Americii prin programul Atomii pentru Pace. După o perioadă de stagnare în urma revoluției teocratice, Iranul a redevenit interesat de un program nuclear la mijlocul anilor 1980. La începutul anilor 2000 programul nuclear iranian a început să acapareze întreaga atenție a comunității internaționale, fiind considerat cel mai grav caz de proliferare nucleară alături de cel al Coreei de Nord. Conform Figurii 1.1., la începutul anului 2023, Iranul a ocupat poziția a doua, urmând Rusia, după cel mai înalt nivel de aplicare al sancțiunilor economice din lume.

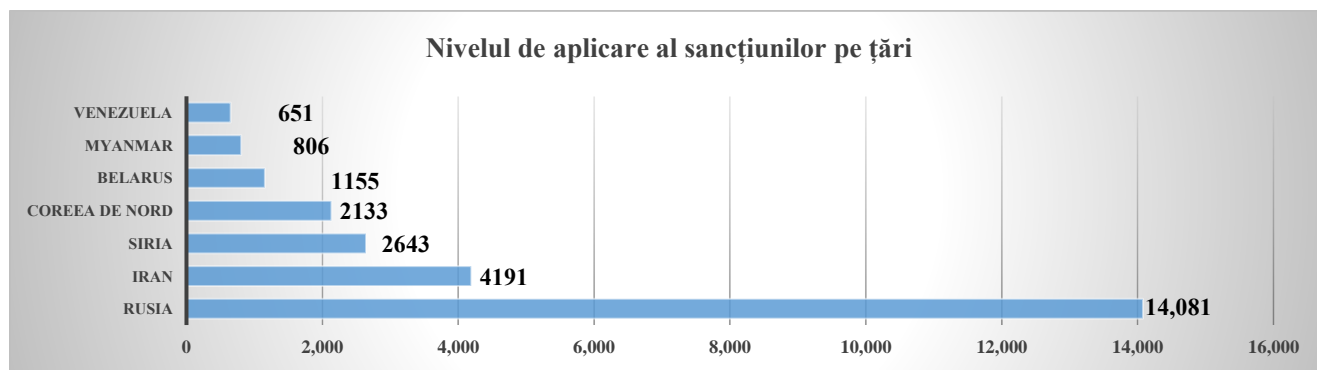

Figura 1.1. Nivelul aplicării sancțiunilor pe țări 2023

Sursa: Statista

<https://www.statista.com/chart/amp/27015/number-of-currently-active-sanctions-by-target-country/>

Timp, de cinci ani, din 2010 până în 2015, Statele Unite au impus sancțiuni economice dure Iranului, acuzând regimul de la Teheran pentru programul său nuclear. Agenția Internațională pentru Energie Atomică a anunțat că inspectorii săi au verificat pe teren că Iranul a luat măsurile prevăzute. Ridicarea acestor sancțiuni internaționale va debloca active în valoare de miliarde de dolari și va permite Republicii Islamice să-și vândă petrolul pe piața internațională.

Autorul, Haidar, în teza de doctorat cu titlul “Sanctions and Exports Deflection: Evidence from Iran (Sancțiunile și devierea exporturilor: dovezi bazate pe studiul de caz al Iranului)” redă existența și mecanismul devierii fluxurilor comerciale, după impunerea sancțiunilor economice împotriva exportatorilor iranieni.

„Principalele constatări ale autorului au fost următoarele:

- două treimi din valoarea exporturilor iraniene ne petroliere crezute a fi distruse de sancțiunile impuse împotriva exporturilor din Iran, de fapt, au fost deviate spre țări de destinație care nu au aplicat sancțiuni economice împotriva Iranului;
- exportatorii au redus prețul produselor lor, deoarece ei au deviat exporturile lor spre noi destinații;
- exportatorii au deviat mai mult produsele lor de export din sectoarele-cheie și cele omogene; exportatori mai mari au deviat mai mult exporturile față de exportatorii de talie mică;
- noile destinații sunt mai favorabile din punct de vedere politic față de Iran;
- probabilitatea unui exportator de a devia exporturile către o altă destinație apărea dacă compania exportatoare exporta produsele sale și înainte de instaurarea sancțiunilor, sugerând că costul de export nu trebuie neglijat.”[5]

CONCLUZII

Cu accentuarea procesului globalizării necesitatea de a regla procesele comerciale conform standardelor internaționale a făcut ca sancțiunile economice să devină cele mai eficiente instrumente diplomatice în soluționarea problemelor apărute. Specificul acestor instrumente a făcut posibil ca ele să fie aplicate pe durata diversă de timp cu un nivel de impunere variat, în dependență de decizia și interesele părților participante.

Pe parcursul timpului a apărut a gamă largă de sancțiuni, fiecare satisfăcând nevoile sociale ale multiplelor conflicte. Unele din cele mai des întâlnite sunt sancțiunile cu limitări ale exporturilor sau importurilor, sancțiuni diplomatice și cele financiare. Specificul acestor trei tipuri de sancțiuni s-a dovedit a avea unul din cele mai mari impacte economic pentru statele asupra cărora sunt aplicate.

În concluzie pot afirma că, odată cu aplicarea la un stat, sancțiunile au un impact direct asupra politicilor economice viitoare ale statului dat. În perioada de adaptare, statul asupra cărui au fost aplicate sancțiunile, își reconstruiește majoritatea relațiilor de parteneriat cu restul statelor lumii. La fel, în căutarea resurselor, acesta poate restructura exporturile, importurile sale, poate schimba partenerii de investiții sau părăsi unele grupări integraționiste și deveni o parte componentă ale altora.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. E. Antoci. Impactul sancțiunilor economice asupra comerțului exterior al Republicii Moldova. (2018). Universitatea de Stat din Moldova. pag. 31-32.
2. http://www.cnaa.md/files/theses/2018/53852/natalia_antoci_thesis.pdf
3. N. Țâu, N. Antoci. Tipologia și efectele sancțiunilor economice asupra comerțului exterior. (2021). Institutul de Administrație Publică. Pag. 104.
4. <http://dspace.usm.md:8080/xmlui/handle/123456789/6925>
5. V.Gheiran, I. Durnescu. Implementarea sancțiunilor și a măsurilor comunitare. (2020). Consiliul Europei. 109 pag.
6. <https://rm.coe.int/ghid-implementarea-sanctiuni-masuri-comunitare/1680a53e46>
7. R. Gottemoeller. The evolution of sanctions in practice and theory. (2007). Survival. pag. 99-110.
8. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396330701733902>
9. R. Caruso. The Impact of International Economic Sanctions on Trade An empirical Analysis. (2003). European Peace Science Conference. p. 29.
10. <https://ideas.repec.org/p/wpa/wuwpit/0306001.html>
11. www.statista.com

Coordonator științific: DODU-GUGEA Larisa, dr., conf.univ.
Academia de Studii Economice a Moldovei,
Republica Moldova, or. Chișinău, str. Bănulescu- Bodoni, 61
e-mail: dodu-gugea.larisa@ase.md